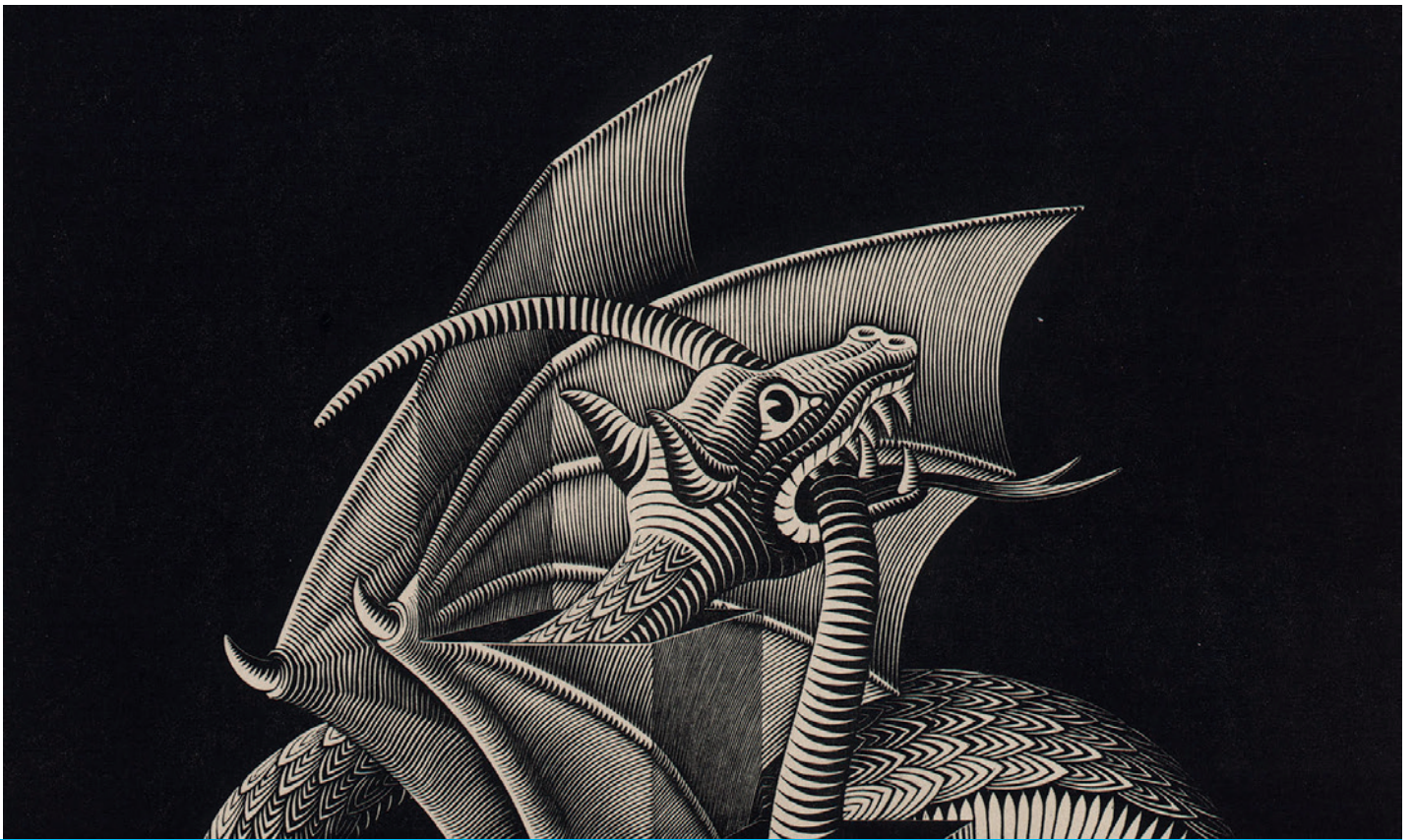

DIMITRI HET DRAAKJE

Het verhaal van de vier elementen

LEES- EN VERTELTEKST • GROEP 3 & 4

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

VOOR DE LEERKRACHT

MUSEUMLESBESCHRIJVING

Het is niet voor niets dat juist een draakje de hoofdrol speelt in deze museumles die gaat over de vier Elementen: vuur, water, lucht en aarde. Draken kunnen immers vuur spugen, zwemmen in het water, vliegen in de lucht en ze zwerven over de hele aardbol. Draakjes leren al in groep 1 van de drakenschool vuur spugen, moet je weten. Een koud kunstje voor een beetje draak. Alleen Dimitri het draakje zit er benauwd bij in de klas, want hij kan het niet. En hij zit al in groep 4! Hoe hij het ook probeert, er vliegen alleen druppels snot in het rond. Zonder vuur ben ik een flop van een draak, snikt hij stilletjes. Vanuit de verhaalfiguur Dimitri het draakje beleven de kinderen in het museum een verhaal rondom de vier Elementen – de bouwstenen van alles wat is op onze aarde. Bij iedere stop bij een kunstwerk of voorwerp krijgen de leerlingen een opdracht. Afgezien van de impuls die dit geeft aan hun creativiteit,

leren de kinderen van alles. Dat keramiek ontstaat vanuit 'aarde' én 'vuur'. Dat bij glas ook 'lucht' hoort, want glas wordt geblazen. Dat kunstwerken die gaan over de zee horen bij 'water', maar net zo goed bij 'lucht', want die hangt er altijd boven. Ook zijn er tegenstellingen in de wereld, want vuur houdt niet van water. Soms kan het een juist niet zonder het ander, zo kan vuur niet zonder lucht. De kinderen oefenen in het kijken naar en vertellen over kunstwerken. Dit stimuleert ook hun taalontwikkeling. Door de diversiteit aan opdrachten sluit deze les goed aan bij de expressievakken. De kinderen proberen erachter te komen welke raadselachtige creatie in het museum álle Elementen in zich heeft. Aan het einde van de dwaaltocht doen de kinderen een ontroerende ontdekking...

LESDOELEN

- ♦ De leerlingen kijken naar kunstwerken en bijzondere voorwerpen en verwoorden daarbij wat zij zien en denken.
- ♦ De leerlingen luisteren naar een sprookje waarin kunstwerken van het museum een rol spelen.
- ♦ Aan de hand van creatieve opdrachten die beeldend, muzikaal of theatraal van aard zijn reageren zij op de kunstwerken en nemen zij zelf deel aan het sprookje.
- ♦ De leerlingen kunnen vertellen wat de vier elementen zijn en kunnen hier voorbeelden bij noemen.

KERNDOELEN

1 NEDERLANDS **MONDELING** **TAALONDERWIJS**

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

12 NEDERLANDS **TAALBESCHOUWING,** **WAARONDER** **STRATEGIEËN**

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

54 KUNSTZINNIGE **ORIENTATIE**

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 KUNSTZINNIGE **ORIENTATIE**

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 KUNSTZINNIGE **ORIENTATIE**

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

PRAKTISCHE TIPS

- ♦ Deze lees- en verteltekst is bedoeld om naar eigen inzicht ter voorbereiding van de museumles te gebruiken. U kunt deze bijvoorbeeld (gedeeltelijk) voorlezen, navertellen, als basis gebruiken voor een kringgesprek of spelles, of als inspiratie voor een andersoortige les. Ook treft u tot besluit suggesties aan voor activiteiten na het museumbezoek.
- ♦ Het is voor de kinderen fijn om bij hun naam te worden aangesproken in het museum. Een naambordje op hun kleding werkt goed.
- ♦ Het is prettig als u de kinderen alvast zou willen uitleggen dat kunstvoorwerpen in een museum niet aangeraakt mogen worden.
- ♦ Er worden tijdens de les grotendeels andere kunstwerken bekeken en besproken dan afgebeeld staan in deze lees- en verteltekst.
- ♦ Het is toegestaan tijdens de museumles foto's van uw leerlingen te maken – zónder flits/statief.
- ♦ Mocht het voorkomen dat u met de kinderen ruim voor aanvang van de museumles arriveert in het museum, dan kunt u de Bewaking of de Informatiebalie in de hal vragen om tekenspullen of prentenboeken. Zo kan de wachttijd plezierig en zinvol worden besteed.

Gerd Arntz, *Wereldbol*, van 1929 tot 1965

DE AARDBOL

Daar denk je natuurlijk niet iedere dag aan, maar we leven met ons allen op een enorm grote bol. En die bol draait de hele tijd in het rond en suist ook nog eens door de ruimte in een baan om de zon heen.

DE VIER ELEMENTEN

De aardbol is niet leeg, nogal wiedes. De aarde is vol met dingen die er altijd al waren, ver voordat er mensen bestonden: de natuur! De bomen, de planten, de dieren, de rivieren, de zeeën, maar ook de bergen, de woestijnen en de vulkanen. Als je nadenkt waar dat alles van of mee gemaakt is, dan kom je uit op vier dingen: aarde, water, lucht en vuur. We noemen ze de Vier elementen. Denk maar mee over de voorbeelden. De woestijn bestaat uit zand en één zandkorrel is eigenlijk een mini stukje aarde. Vulkanen spugen lava en dat bestaat uit vuur en gesmolten brokken steen uit het binnenste van de aardbol. De nerven van een boomblad zitten vol met sap (water), net als onze eigen bloedvaten. En zo kun je nog wel even doorgaan.

OM OVER TE FILOSOFEREN

Als je een wereldreis zou maken, naar welke landen zou jij dan willen?

OM OP TE SOMMEN

Water is belangrijk voor mensen. Maar wanneer is water je 'vijand'?

WATER

Er is heel veel water op aarde. Hoeveel eigenlijk? Op de foto van de aardbol zie je veel blauw, dat is allemaal water. Alleen de bruine en groene stukken zijn land, op die stukken leven wij en alle landdieren. Had jij dat gedacht? Zo weinig land en zo veel water?

Water is nodig om te leven, niet alleen voor mensen, maar ook voor de dieren, de planten en de bomen. Zonder water zouden we allemaal doodgaan. We moeten drinken! Ons lichaam bestaat voor het grootste deel uit water. Ook is er water nodig om je lichaam te kunnen wassen en de omgeving waarin je leeft schoon te houden.

OM JE TE BEDENKEN

Waar vind je al dat water op aarde? Wat zijn die stukken aarde bedekt met water dan?

OM JE TE BEDENKEN

Waar zal al dat water verstopt zitten in ons lichaam?

Claude Monet (1840-1926), *Blauwe regen*, olieverf op doek, ca. 1925

J.C.J. Vanderheyden (1982),
Sky, 1987, acrylverf op doek

OM JE VOOR TE STELLEN

Sommige mensen hebben een ziekte waardoor ademen moeilijk gaat, bijvoorbeeld astma.

Hoe zou dat voelen?

LUCHT!

Overal om ons heen is er lucht. Dat merk je heel duidelijk als het waait. Maar zelfs in een lege fles zit lucht. Niet doordat jij dat erin hebt gedaan. Welnee, dat gaat vanzelf, lucht is gewoon overal. Wanneer je een hand legt op je buik voel je hoe je ademhaalt. Je zuigt lucht naar binnen door je neus of je mond. Je longen halen daar dan zuurstof uit. De lucht die over is, blaas je uit. Ook de dieren, planten en bomen halen adem, ieder op een eigen manier. Wel is het voor mensen en landdieren oppassen geblazen in het water. Onze longen kunnen nou eenmaal geen zuurstof uit water halen. Vissen kunnen dat wel, daar hebben ze kieuwen voor. Lucht is net zo hard nodig als water om te leven. Zónder kunnen we niet.

VUUR!

Dat klinkt gevaarlijk: VUUR! Meteen denk je aan de brandweer. Toch moet er ook vuur zijn. We hebben vuur nodig om onszelf warm te houden als het koud wordt. In onze tijd is dat geen kampvuur meer, maar centrale verwarming of een kachel. Maar vuur blijft het. Ook in je lichaam heb je een soort kacheltje, dat jouw lijf lekker warm houdt. Alleen maar rauw voedsel eten gaat niet. We willen graag eten koken en dat doe je op een vuur. Het belangrijkste vuur vergeten we nog bijna. De zon natuurlijk! Die gigantische bol vuur die er iedere dag weer voor zorgt dat er licht is! Je snap het nou wel, zonder vuur geen leven!

OM JE TE HERINNEREN

Heb jij wel eens bij een kampvuur gezeten? Hoe voelde je je toen? Waar was het?

Piet Mondriaan, *Molen; Molen bij zonlicht*, olieverb op doek, 1908

Janus de Winter, *Compositie (vegetatie)*, 1916, olieverf, papier op karton

OM JE TE BEDENKEN

Als je een beeldje maakt
van klei, welke van de
Vier Elementen horen
daar dan bij?

DINGEN MAKEN

Het bijzondere is de dingen die mensen zelf maken
altijd te maken hebben met de Vier Elementen.

Er is vaak water voor gebruikt, lucht, een vaste stof
(aarde) en soms ook vuur.

Binnenkort kom je met je klas naar het museum.

Daar kun je heel veel dingen zien die door mensen-
handen zijn gemaakt. Dingen die we kunst noemen
en die zo mooi of interessant zijn dat we ze bewaren
in een museum waar iedereen ervan kan genieten.

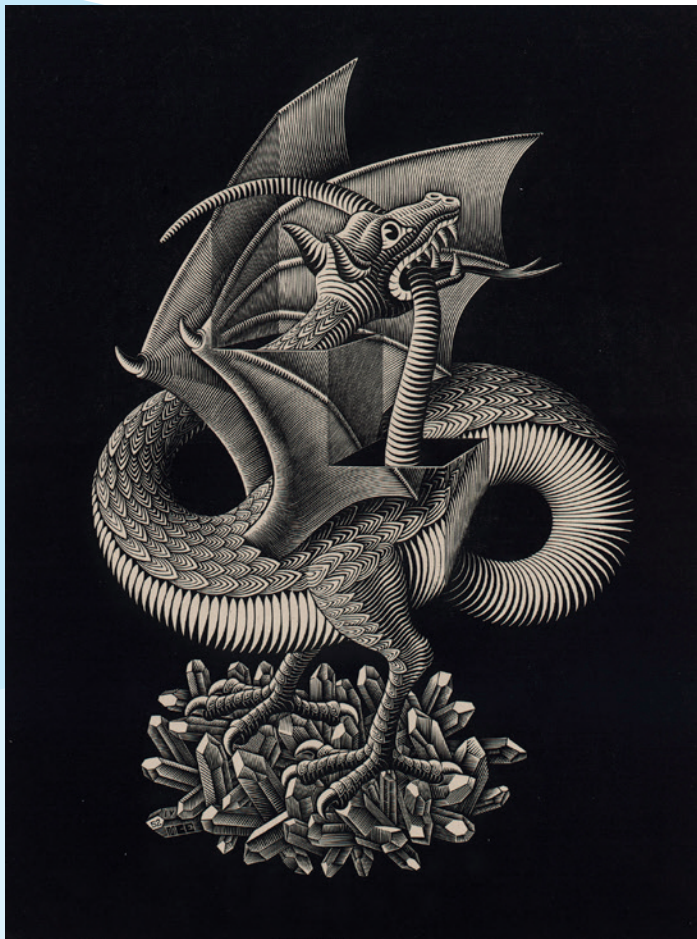
AARDE!

'Aarde' is een lastige, want - let op -.dat woord
heeft meer betekenissen dan één. Met aarde kun
je de hele aardbol bedoelen. Maar je kunt ook 'de
grond' bedoelen - de bodem waarin de bomen en
planten wortelen en waar wij samen met de dieren
op leven. Als je 'aarde' noemt in het hele rijtje van
de Elementen, zeg je eigenlijk dat alles wat je kunt
aanraken ervan is gemaakt. De stam van bomen,
het blad van planten, het lichaam van mensen en
dieren.

Er zit niet alleen maar water en lucht in boomstam-
men, bladeren en lichamen, maar ook een 'vaste
stof'. Dat maakt dat je al die dingen kunt aanraken.
Wanneer bomen, planten, mensen en dieren dood-
gaan en vergaan, blijft de vaste stof als een soort
poeder over. Die wordt tot slot opgenomen in de
bodem. 'Tot stof' vergaan, heet dat. Het is een
moeilijk verhaal, maar je voelt vast wel aan waar

OM OVER TE PRATEN

Ben jij wel eens in een museum
geweest? Wat voor soort dingen noem
je kunst? Heb je wel eens een kunst-
werk gezien? Hoe zag het er uit?

M.C. Escher, *Draak*, houtgravure, 1952

DIMITRI HET DRAAKJE

In het museum horen jullie het verhaal over Dimitri het draakje. Samen maken jullie daarna een tocht door het museum, op zoek naar de Vier Elementen. Jullie gaan Dimitri helpen met zijn opdrachten, want dit draakje heeft namelijk een probleem. Een groot probleem. Wat je moeten weten is dat: alle draken vuur spuwen, vleugels hebben en kunnen vliegen door de lucht, graag zwemmen in het water en rondzwerven over de aarde. Bij alle draken zit het wel snor met die Vier Elementen, behalve bij Dimitri het draakje. Hij kan namelijk als enige geen vuur spugen... In groep 1 van de draakenschool leren kleuterdraken dat al. Stel je voor, Dimitri zit nu al in groep 4 en kan het nog altijd niet. Hij is diepverdrietig, dat snap je. Als zijn beschermengel in een droom bij hem langskomt begrijpt hij eindelijk hoe het komt dat het hem niet lukt en wat hij daaraan kan doen. Willen jullie hem helpen?

Matthijs Maris, *Bruidje*, olieverf op doek, ca. 1888 tot ca. 1892

VOOR DE LEERKRACHT

LESSUGGESTIES

VOOR NÁ DE MUSEUMLES

ZELF EEN DRAAK MAKEN

Ruimtelijk uit te voeren in klei of met papier-maché, te versieren met diverse materialen. Of juist tweedimensionaal te maken als collage met textiel en gekleurd papier.

VIERLUIK OVER DE VIER ELEMENTEN

Geef de kinderen een groot formaat vel stevig papier/ karton. Laat hen uit de losse hand in het midden een verticale en horizontale lijn trekken waardoor vier vlakken ontstaan (kan uiteraard met liniaal als u rechte lijnen belangrijk vindt). Doe het voor op het bord. De kinderen maken nu in ieder vlak een tekening over één van de elementen en schrijven er: aarde, water, lucht en vuur onder.

KRINGVERHAAL

Eén kind mag beginnen of juist de leerkracht start met het vertellen van een verhaal. Het kind ernaast mag verder vertellen. En zo door. Er ontstaat een kringverhaal. Tussendoor kan besproken worden hoe je een verhaal leuk en spannend houdt. Deze vertel- en fantasieopdracht kan gekoppeld worden aan het museumverhaal over Dimitri het draakje. Hoe ging het verder?

EEN MINIMUSEUM MAKEN

De kinderen nemen allemaal een (schoenen) doosje mee naar school. De kinderen beplakken de doos, tekenen erop en versieren hem. Ze zetten de doos op zijn kant en maken van stevig papier/dun karton een 'plank' in op het midden (rechthoekig stukje met plakrand). Zo heeft ieder kind een eigen minimuseum. De buitenkant van de doos zou ook echt een 'gebouw' kunnen worden met raampjes erin. De tijd hierna vullen de kinderen hun museumpje met spulletjes die zij interessant vinden: muntjes - gevonden op straat, eikels, schelpen en kastanjes. Maar het kunnen ook kleine werkjes zijn die de kinderen zelf maken. Als de musea gevuld zijn, mag ieder kind er iets over vertellen aan de andere kinderen. Ze geven een heuse rondleiding!

© Kunstmuseum Den Haag

Tekst: Jet van Overeem

Productie: sector Educatie en afdeling Foto & Vorm
augustus 2017

Deze lees- en verteltekst is ook te downloaden
vanaf onze site: www.Kunstmuseum.nl

Ook handig in het geval u in de klas beschikt over
een digitaal schoolbord/smartboard.